

Célja a lexikonnak az is, hogy az erdészeti szakembereket a faipar kérdéseivel és fordítva a faiparosokat az erdészet alapfogalmaival alapvetően tájékoztassa. Ugyanígy a biológiai, illetve műszaki érdeklődésű és felkészültségű szakemberek vonatkozásában is biztosítják majd a lexikon kidolgozott címszavai a kölcsönös tájékozódást.

A vállalkozás perspektívái még most, egy esztendei előkészítő munka után is, beláthatatlanok. Csak a kéziratok fokozatos beérkezése során tudja a lexikon szerkesztőse az egyes témakörök helyes arányait kialakítani, az egyes fogalomkörök tárgyalásának mélységében a szükséges összefüggést és arányosságot biztosítani. Mindezekre természetesen már a címszógyűjtés és felülvizsgálat során is gondoltunk, de az arányok szükségképpen csak körvonalakban lehetnek meg mindaddig, amíg a tényleges szövegek nem állanak a rendelkezésünkre.

A Mezőgazdasági Kiadó Lexikon-szerkesztőségének komoly és felelősségteljes feladatát jelent az Erdészeti és Faipari Lexikon szerkesztésének munkája. De örömmel tapasztaltuk, hogy a munkálatokba bevont erdészeti szakemberek megértéssel vállalták a feladat sajátosságából eredő és a megszabott terjedelem — 120 szerzői ív — adta nehézségeket; lelkesedéssel és bizalommal fogtak a munkához. Bízunk benne, hogy ez az összefogás olyan alapvető műnek az összeszerkesztését és kiadását teszi lehetővé, amely kiindulópontja lehet korszerű erdészeti és faipari tájékozódásunk, szakmai fejlődésünk további kibontakozásának.

Akos László

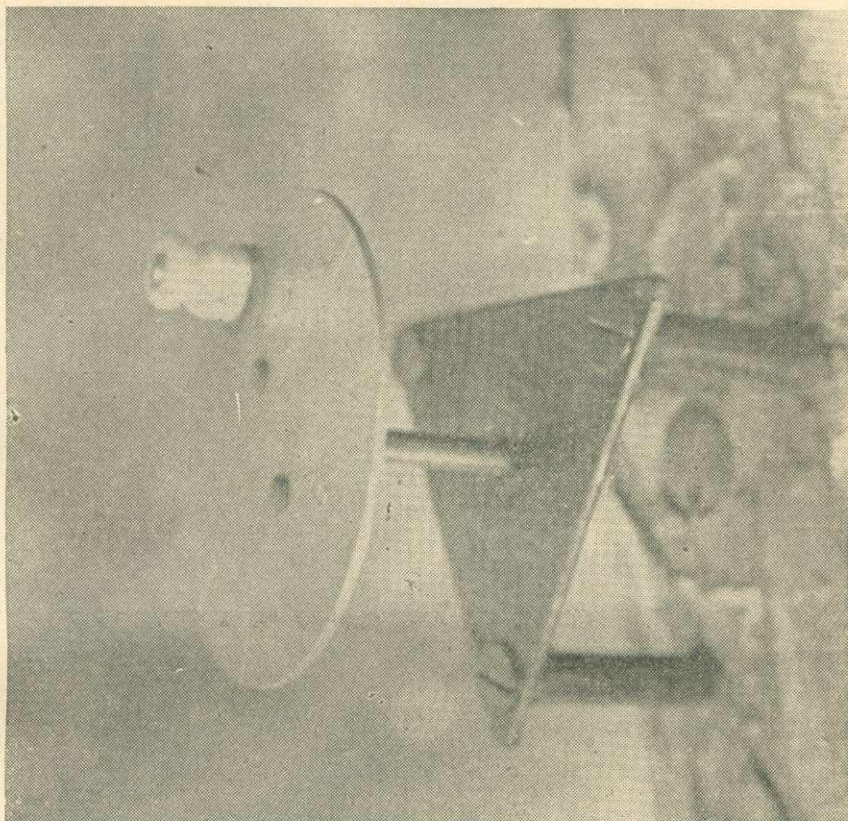
Egyszerű eszköz a fanövekedés mérésére

Dr. TOMCSÁNYI PÁL — ANTOS MIKLÓS

Az évgyűrű növekedésének mérése mind a fahozam, mind az élettani folyamatok tanulmányozása szempontjából érdeklődésre tarthat számot. Az időjárásnak és kezelésmódnak hatását a növekedés időbeli lefolyásának (dinamizmusának) ismeretében ítélnéljük meg helyesen. Alkalmas erre többek között az általunk kialakított és a Növényfajta-minősítő Tanács Titkársága gyümölcsfajtaértékeléséhez felhasznált dendrométer, melyet az alábbiakban ismertetünk.

A házilag elkészíthető dentrométer a csavarmentes mikrométer elve alapján méri a fa növekedését. A dendrométer alapja háromszögletű, középen kifűrt 2 mm-es vaslemez, amelyre három 38 mm hosszú csőlábat hegesztettünk. E csőlábakon keresztül három nagy facsavar mélyen, stabilan és maradandóan rögzíti a fatörzsbe a vaslemezt. A furat alá a Pannonia motorkerékpár hátsó teleszkóp csavarjának csavaranyáját hegesztettük, amelyen keresztül a dendrométer háromszöglapjának síkjára — ezzel egyben a fatörzs irányára is merőlegesen — behajtható a csavarorsó. A hegyesre köszörült csavarorsóval szemben a kéregbe kis vörösréz korongot erősítettünk. A héjkéregbe furdanccsal kb. 2 mm mély lyukat vágunk, ebbe illesztettük a rézlapot és azt két 6 mm-re kurtított gombostűvel kis furatain keresztül a héjkéreghez szögeztük. (A rézkorong ragasztása valószínűleg célravezetőbb eljárás lenne.) A teleszkópcsavart hatszögletű fejére megfelelő tokkal illeszkedő, fogóval ellátott alumínium-tárcsával hajtjuk be (1. és 2. ábra).

Az évgyűrű-növekedést nem gátolja a felszerelt szerkezet, a fa benövi azt (2. ábra). Az évgyűrű-növekedéssel a rézkorong egyre közelebb kerül a vaslemez háromszög-síkjához. Mivel az évgyűrű-növekedés a fa kerülete mentén nem egyenletes, csak a növekedés ütemét és arányát lehet mérni, de abszolút nagyságát nem. Ezért elhanyagolható az a zavar is, amit a felszerelt műszer a helyi évgyűrű-növekedésben okozhat.

1. ábra. Fára szerelt egyszerű dendrométer forgatótárcsával. A csavarral szemben, a fa törzsén a beerősített rézkorong látható.

A mérések közötti időre a csavarmentet gépszírral kenjük be, a csavart külön tároljuk. Minden dendrométerhez állandóan csak saját csavarját használjuk. Először a csavart behajtjuk odáig, hogy hegye finoman a rézlapnak ütközzék. A körtárcsa mindig azonos helyzetben kerülhet csak a csavarra, ennek megfelelően a körtárcsa tíz részre történt beosztása és a háromszögön megjelölt pont viszonylagos helyzete meghatározza a csavar helyzetét is. Minden fordulat 1 mm-t, egy beosztás 0,1 mm-t jelent. Gyakorlatilag 0,02 milliméter jól becsülhető a leírt eszközzel. Ütközés után megállapítjuk, hogy a jelölt pont a tárcsa melyik beosztására mutat: ez adja a tizedespont utáni értéket. Ezután a tárcsa null-pontját a jelölt ponthoz húzzuk, majd kifelé kezdjük csavarni az orsót, számolva a fordulatokat addig, míg ki nem esik az a csavaranyából. A teljes fordulatok száma adja az egész millimétereket. Tévedni ilyenkor nem lehet, mert egy fordulaton belül biztosan kibukik a csavarment.

A gyakorlatban egymás után két mérést szoktunk végezni. Tapasztalataink szerint egyszerű dendrométerünkkel a fák heti évgyűrű-növekedése jól figyelemmel kísérhető és lehetőséget ad arra, hogy a szövetszerkezettel, hajtásnövekedéssel, terméshozással, időjárással stb. összefüggésbe hozzuk azt.

2. ábra. Dendrométer forgatótárcsa nélkül. A fa lassan benőtte a dendrométer lábait, míg a rézlemez folyamatosan közelebb „nőtt” hozzá.

Harminc dendrométerrel három év óta végzünk méréseket almafákon. A vizsgálat befejezése után a dendrométereket vasfűrészszel vágjuk le a fatörzsről, új lábakkal újra felhasználhatók, míg a fatörzs a benne maradt vasdarabokat benövi, hacsak nem távolítjuk el azokat.

Adatok a rönkjellegű faválasztékok zsugorodásáról

LÁMFALUSSY SÁNDOR

Fagzdálkodásunk során a fát kitermelő erdőgazdaság és a fát feldolgozó faipar között időnként vita tárgya a vízvesztés következtében beálló zsugorodás mérvé. Folyó kutatási feladataim közé tartozik, hogy vizsgáljam meg a rönk-féle választékok zsugorodását. Az ezzel összefüggő vizsgálatokat a Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság fűrésztelepén két sorozatban végeztük. Az egyik 1954. V. 5-től 1955. VII. 13-ig tartott két-három hetenkénti megisméltendő mérésekkel, a másodikat 1958. VI. 15-től 1958. XI. 1-ig végeztük kéthetenkénti mérésekkel.

Az első mérés ciklusban a kísérleti faanyagot élőfák árnyékában tároltuk, a második esetben a kísérleti anyag nyílt terepen szélnek, napnak és csapadéknak kitéve tárolt. Ezzel a kétféle kísérleti móddal kívántuk utánaozni a fűrésztelepeken szokásos máglyákban tárolt rönk száradási viszonyait. Az árnyékos helyen tárolt kísérleti rönkanyag száradása megfelel a rönkmáglya közepében levő rönk száradási folya-